



2019 Yılına Girerken Türkiye ve Dünya Ekonomisi

Ekonomik Araştırmalar Bölümü

Şubat 2019

Yayın No: TÜSİAD-T/2019-02/602

Meşrutiyet Caddesi, No: 46 34420 Tepebaşı / İstanbul

Telefon: (0212) 249 07 23 Telefaks (0212) 249 13 50

www.tusiad.org

© 2019, TÜSİAD

*Tüm hakları saklıdır. Bu eserin tamamı ya da bir bölümü,
4110 sayılı Yasa ile değişik 5846 sayılı FSEK uyarınca,
kullanılmazdan önce hak sahibinden 52. Maddeye uygun
yazılı izin alınmadıkça, hişbir şekil ve yöntemle işlenmek, çoğaltılmak,
oğaltılmış nüshaları yayılmak, satılmak,
kiralanmak, ödünç verilmek, temsil edilmek, sunulmak,
telli/ telsiz ya da bařka teknik, sayısal ve/ veya elektronik
yöntemlerle iletilmek suretiyle kullanılamaz.*

ISSN: 1300-3879

NetCopyCenter zel Baskı zmleri
İnönü Cad. Beytlmalcı Sok. No:23/A Gümüřsuyu İstanbul
Tel: (212) 249 40 60

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, insan hakları evrensel ilkelerinin, düşünce, inanç ve girişim özgürlüklerinin, laik hukuk devletinin, katılımcı demokrasi anlayışının, liberal ekonominin, rekabetçi piyasa ekonomisinin kurum ve kurallarının ve sürdürülebilir çevre dengesinin benimsendiği bir toplumsal düzenin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar. TÜSİAD, Atatürk'ün öngördüğü hedef ve ilkeler doğrultusunda, Türkiye'nin çağdaş uygarlık düzeyini yakalama ve aşma anlayışı içinde, kadın-erkek eşitliğini siyaset, ekonomi ve eğitim açısından gözeten iş insanlarının toplumun öncü ve girişimci bir grubu olduğu inancıyla, yukarıda sunulan ana gayenin gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla çalışmalar gerçekleştirir.

TÜSİAD, kamu yararına çalışan Türk iş dünyasının temsil örgütü olarak, girişimcilerin evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun faaliyet göstermesi yönünde çaba sarf eder; küreselleşme sürecinde Türk rekabet gücünün ve toplumsal refahın, istihdamın, verimliliğin, yenilikçilik kapasitesinin ve eğitimin kapsam ve kalitesinin sürekli artırılması yoluyla yükseltilmesini esas alır.

TÜSİAD, toplumsal barış ve uzlaşmanın sürdürüldüğü bir ortamda, ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınmasında bölgesel ve sektörel potansiyelleri en iyi şekilde değerlendirerek ulusal ekonomik politikaların oluşturulmasına katkıda bulunur. Türkiye'nin küresel rekabet düzeyinde tamatımına katkıda bulunur, Avrupa Birliği (AB) üyeliği sürecini desteklemek üzere uluslararası siyasal, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişki, iletişim, temsil ve işbirliği ağlarının geliştirilmesi için çalışmalar yapar. Uluslararası entegrasyonu ve etkileşimi, bölgesel ve yerel gelişmeyi hızlandırmak için araştırma yapar, görüş oluşturur, projeler geliştirir ve bu kapsamda etkinlikler düzenler.

TÜSİAD, Türk iş dünyası adına, bu çerçevede oluşan görüş ve önerilerini Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ne, hükümete, diğer devletlere, uluslararası kuruluşlara ve kamuoyuna doğrudan ya da dolaylı olarak basın ve diğer araçlar aracılığı ile ileterek, yukarıdaki amaçlar doğrultusunda düşünce ve hareket birliği oluşturmayı hedefler.

TÜSİAD, misyonu doğrultusunda ve faaliyetleri çerçevesinde, ülke gündeminde bulunan konularla ilgili görüşlerini bilimsel çalışmalarla destekleyerek kamuoyuna duyurur ve bu görüşlerden hareketle kamuoyunda tartışma platformlarının oluşmasını sağlar.

Bu rapor, Türkiye ekonomisinde 2018 yılında oluşan eğilimleri ve riskleri ortaya koymak ve bu kapsamda oluşturulan TÜSİAD 2019 yılı tahminlerini üyelerimiz ve kamuoyu ile paylaşmak amacıyla, TÜSİAD Baş Ekonomisti Zümrüt İmamoğlu, TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü Uzmanı Elçin Tüzel ve Uzman Yardımcısı İsmet Tosunoğlu tarafından hazırlanmıştır. Raporda kullanılan tüm grafik ve tabloların kaynağı, aksi belirtilmedikçe, Turkey Data Monitor'dür.

Şubat 2019

İÇİNDEKİLER

DÜNYA EKONOMİSİ	1
Dünya ekonomisi yavaşlıyor	3
Finansal piyasalar küresel riskleri fiyatlıyor	5
TÜRKİYE EKONOMİSİ	8
Türkiye Ekonomisi	9
Yanlış giden neydi?	9
Krizle mücadele politikaları	11
Ekonomi küçülmeye devam ediyor	13
Enflasyon son 15 senenin rekorunu kırdı	14
İhracat arttı, ithalat azaldı	16
Ekonomik daralma işsizlik oranını artırdı	17
TÜSİAD 2019 TAHMİNLERİ	19
TÜSİAD 2019 Yılı Makroekonomik Tahminleri	21
MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER	23

DÜNYA EKONOMİSİ

Dünya ekonomisi yavaşlıyor

Küresel krizden bu yana tam olarak toparlanamayan dünya ekonomisi 2019'da yeni risklerle karşı karşıya ve yeniden yavaşlıyor. Bu yıl uluslararası kuruluşlar Çin ve Avrupa ekonomileri başta olmak üzere dünya ekonomisinde önemli bir yavaşlama bekliyorlar. IMF, OECD ve Dünya Bankası büyüme beklentileri ortalaması Küresel ekonomi için 2018'de %3,5 iken, 2019 ve 2020'de %3,3'e düşüyor. Euro Bölgesi beklentileri ise büyümenin %1,9'dan %1,6'ya doğru gerileyeceği yönünde (Tablo 1). 2017 yılında Avrupa Birliği'nde büyüme %2,3'e kadar yükselmişti. Küresel ekonomi ise 2017'de %3,7 büyümüştü.

Amerika ve Çin arasında ticarete ilişkin anlaşmazlıkların uzaması nedeniyle oluşan belirsizlik küresel ölçekte üretim yapan pek çok firmayı etkiliyor. Yıl sonunda finansal piyasalardaki düşüşün önemli bir bölümü Amerika'nın Çin ile anlaşma konusunda oldukça olumsuz bir bakış açısı sunması ve bazı büyük şirketlerin Çin'deki satışlarını aşağı yönlü revize etmesinden kaynaklandı. İngiltere'nin Avrupa'dan anlaşmasız ayrılmaya oldukça yakın olması da önemli bir belirsizlik olarak küresel ekonomiyi etkiliyor. İngiltere'nin ayrılması beklenen 31 Mart tarihi yaklaşırken anlaşmasız bir ayrılık ihtimali giderek yükseliyor. Böyle bir durumda Avrupa ekonomisinin beklenenden daha fazla yavaşlaması, İngiltere ekonomisinin ise durgunluğa girebileceği öngörülmüyor.

2017 yılında hızlanan dünya ekonomisi küresel ticareti canlandırmış, ticaret hacmi %5,2 oranında artmıştı. Uzun zamandır %3 civarında seyreden ticaret hacmindeki bu artış emtia fiyatlarına yansımış petrol ve hammadde fiyatlarında artış gözlemlenmişti. Şekil 3 Brent petrol ve temel metal ve mineral fiyatları endeksini gösteriyor. 2017 yılında Brent petrol ve temel metal ve mineral fiyatları yaklaşık %24 oranında arttı. 2018'in ilk yarısında da artış devam etti. Ancak küresel ticaret hacmindeki yavaşlamaya paralel olarak emtia fiyatları yılın ikinci yarısında azalmaya başladı. Geçen yıl İran yaptırımlarına ilişkin belirsizlikler nedeniyle 80 ABD dolarına kadar yükselen Brent petrol fiyatı 56 dolara kadar geriledi. Metal ve mineral fiyatları ise %14,6 oranında geriledi.

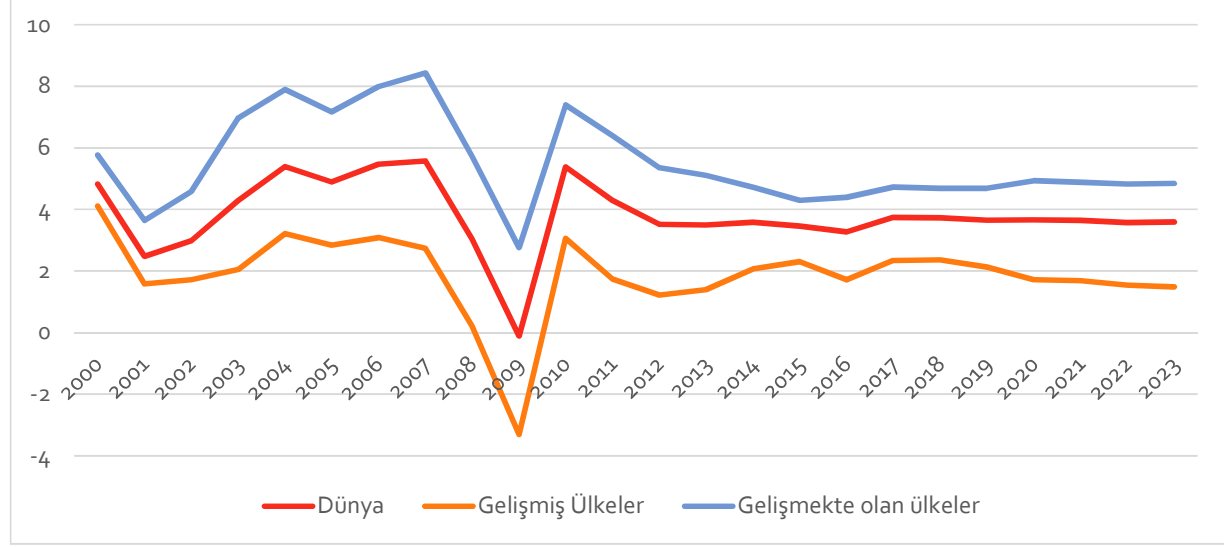
Çin ekonomisinde beklenenden hızlı yavaşlama emtia fiyatları üzerinde bir süre daha baskı yaratmaya devam edecek. Amerika ile ticaret anlaşması netleşene kadar bu trendin devam etmesini bekliyoruz. İran yaptırımlarının petrol fiyatlarını etkilememesi için verilen istisnalar ise etkili oldu. 56 dolara kadar gerileyen Brent petrol fiyatı tekrara 60-65 dolar bandına yükseldi. Ancak küresel yavaşlama burada da talebi düşük tutarak fiyatların yükselmesini engelliyor.

Küresel borçluluk oranının artmaya devam etmesi ise hala önemli bir sorun. 2017'de küresel borç küresel gelirin %225'ine yükseldi. Dünya Ekonomik Forumu'nun bu yılki raporunda¹ en önemli artan riskler arasında gösterilen borçluluk sorunu Çin başta olmak üzere birçok bölgede büyüme potansiyelini sınırlayarak krizden çıkışı zorlaştırıyor. Bu yılki küresel risk raporu ayrıca "Gelecek Şok"lar bölümünde önümüzdeki yıllarda karşılaşılabilecek 10 farklı futuristik şoktan bahsediyor. Önemli bir tanesi parasal popülizm. Küresel popülizm dalgalarının siyasetçiler tarafından kullanılarak Merkez Bankalarının bağımsızlıklarını yitirme riskinin giderek arttığı belirtiliyor. Böyle

¹ <https://www.weforum.org/reports/the-global-risks-report-2019>

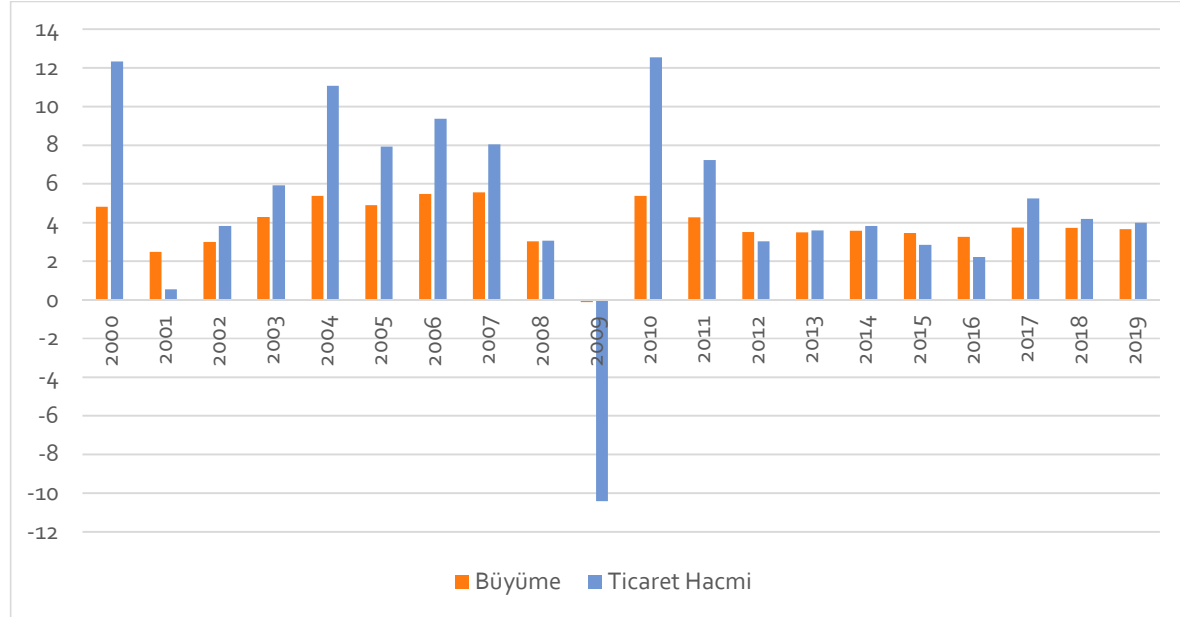
bir senaryoda enflasyon ile küresel düzeyde mücadele gittikçe zorlaşacak. Dünya Bankası'nın yayınladığı gelişmekte olan ülkelerde dezenflasyon süreçlerini inceleyen çalışmada, düşük enflasyonu korumanın bu ülkelerde giderek zorlaştığına dikkati çekiyor.²

Şekil 1. Küresel Büyüme Oranı (%)



Kaynak: IMF, World Economic Outlook, 2018 ve sonrası tahmin.

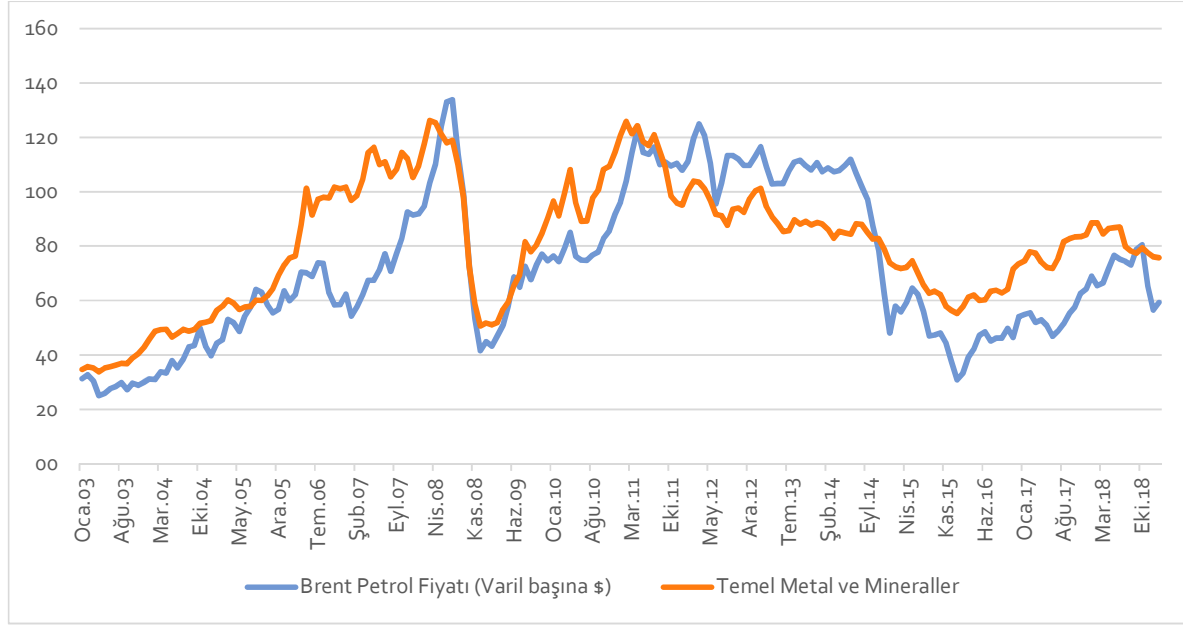
Şekil 2. Küresel Ticaret Hacmi ve Büyüme (%)



Kaynak: IMF.

² <https://www.worldbank.org/en/research/publication/inflation-in-emerging-and-developing-economies>

Şekil 3. Brent Petrol ve metal ve mineral fiyatları



Kaynak: Dünya Bankası

Finansal piyasalar küresel riskleri fiyatlıyor

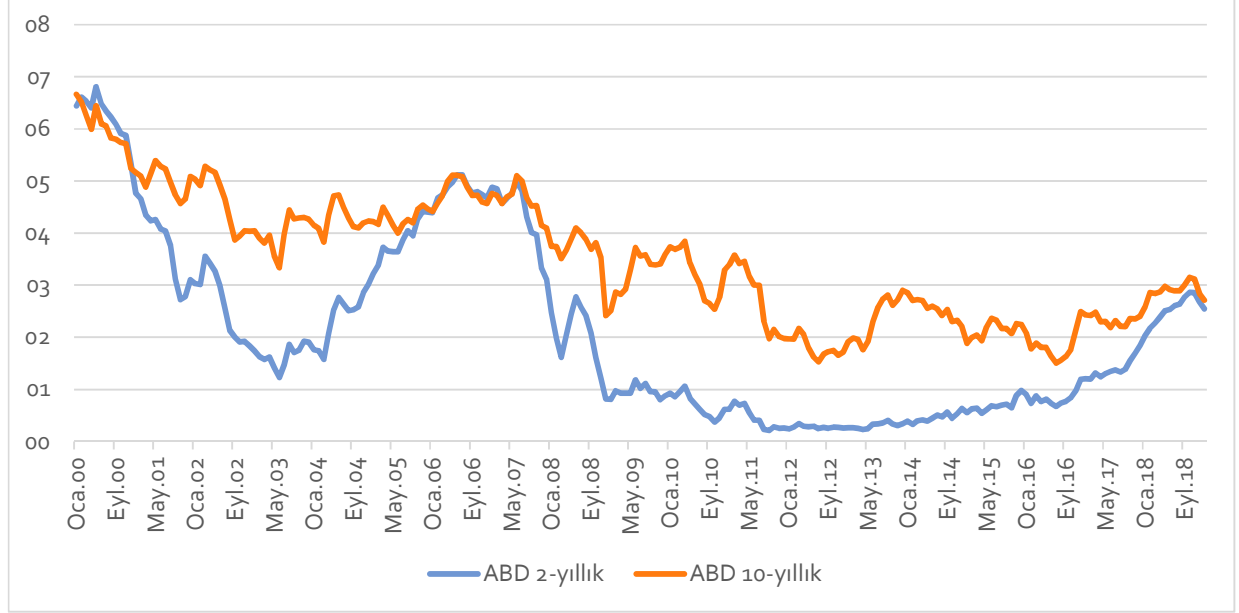
2018 yılının ikinci yarısında başlayan ve halen devam etmekte olan küresel yavaşlama finansal piyasaları etkiledi. Son çeyrekte Amerikan tahvillerinde kısa vadeli faizlerin hızlı artması sonucu getiri eğrisinin ters eğimli hale gelmesi Amerikan ekonomisinde durgunluk tartışmalarını başlattı. Reel ekonomide ise tüm göstergeler ekonominin ısındığına işaret ediyordu. Finansal piyasalar ile reel ekonomi arasındaki bu ayrışma Fed'in piyasa aktörlerini ikna etmekte zorlanmasına yol açtı. Pek çok ekonomist getiri eğrisinin durgunluk tahmini için yalnızca bir araç olduğu ve çok kısa uçta meydana gelen ters eğimin geçici olabileceği uyarısında bulunsada eşzamanlı olarak küresel risklerin artması piyasalarda ciddi dalgalanmalara yol açtı.

Amerika'da Dow Jones endeksi Ekim ayında gördüğü 26,828 seviyesinden Aralık ayında Fed'in Aralık ayında tekrar faiz artırması ve Trump'ın Çin'e karşı gümrük vergisi tehditlerini yoğunlaştırması ile 21 bin'li seviyelere kadar geriledi. Küresel riskler ve piyasa tepkisi Fed'e geri adım attırdı. 2019'da planlanan 2 faiz artışı yerine Fed bekleyeceğini ve hatta bir sonraki adımın faiz indirim dahi olabileceğini belirtti. Gerek küresel yavaşlamanın belirginleşmesi gerekse finansal riskler karşısında Fed'in geri adım atması piyasanın yeniden toparlanmasına neden oldu. Dow Jones 25 bin'in üzerine yükselirken gelişmekte olan piyasalara sermaye girişi hızlandı.

MSCI gelişmekte olan piyasalar endeksi %7 artarken, Türkiye endeksi Eylül'e kıyasla %33 yükseldi. Endekste Türkiye 2016 Mayıs'ından bu yana negatif ayrışıyordu. Özellikle Ağustos ayında yaşanan şokun ardından dibi gören endeks Fed açıklamalarının ardından toparlandı. Ancak Fed'in miktarsal genişlemeyi bitireceğini açıkladığı 2013'ten bu yana Türkiye için endeksin trendi aşağı yönlü olmayı

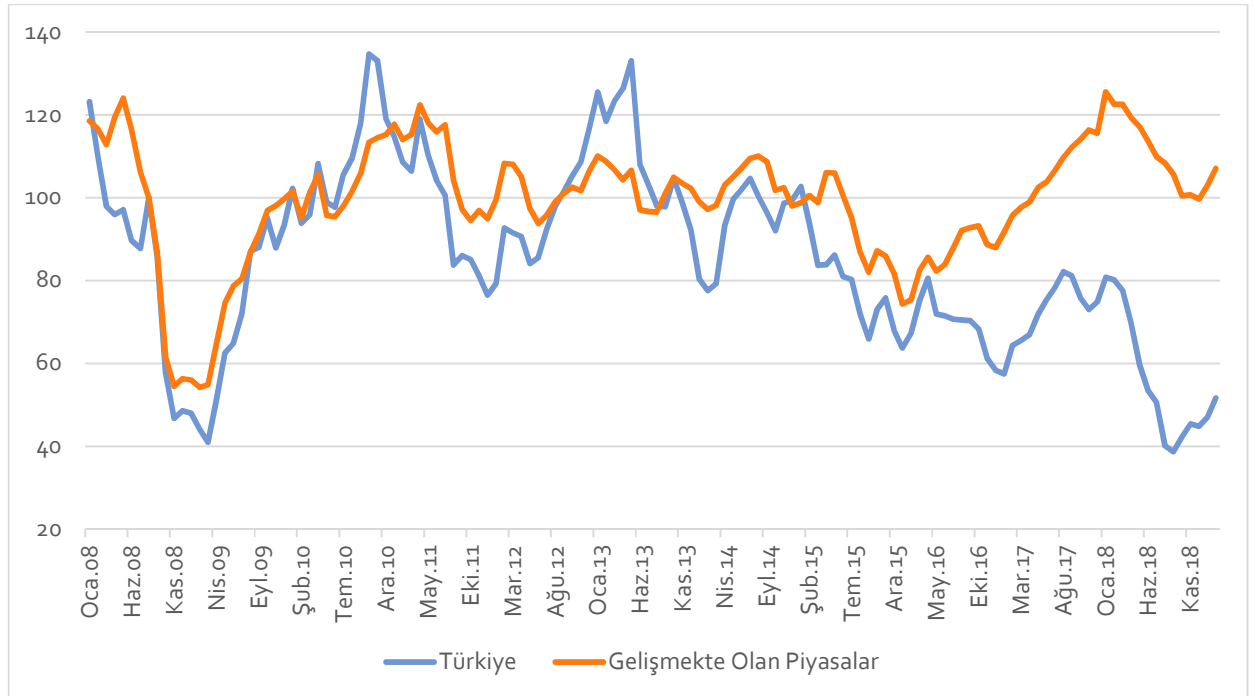
sürdürüyor. Burada diğer gelişmekte olan ülkelere kıyasla Türkiye'nin alışılmışın dışında politikalarla ekonomiyi yönetmeye çalışması, özellikle para politikasındaki ayrışma etkili olmaya devam ediyor.

Şekil 4. ABD 2 yıllık ve 10 yıllık tahvil faizleri



Kaynak: FED

Şekil 5. MSCI endeks, Gelişmekte olan piyasalar ve Türkiye



Tablo 1 Uluslararası Kurumların Büyüme Tahminleri*

GSYH Büyümesi (%)	Kurum	2018	2019	2020
Türkiye	OECD	3,3	-0,4	2,7
	IMF**	3,5	0,4	2,6
	Dünya Bankası	3,5	1,6	3,0
	<i>Ortalama</i>	<i>3,4</i>	<i>0,5</i>	<i>2,8</i>
Küresel	OECD	3,7	3,5	3,5
	IMF	3,7	3,5	3,6
	Dünya Bankası	3,0	2,9	2,8
	<i>Ortalama</i>	<i>3,5</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>
Euro Bölgesi	OECD	1,9	1,8	1,6
	IMF	1,8	1,6	1,7
	Dünya Bankası	1,9	1,6	1,5
	<i>Ortalama</i>	<i>1,9</i>	<i>1,7</i>	<i>1,6</i>

*IMF ve Dünya Bankası Ocak 2019, OECD Kasım 2018 tahminleri, **Ekim 2018 tahmini.

TÜRKİYE EKONOMİSİ



Türkiye Ekonomisi

2017 yılında hükümetin iç talebi artırmaya yönelik aldığı tedbirler büyüme üzerinde oldukça etkili olmuş ve ekonomi %7,4 oranında büyümüştü. Burada Kredi Garanti Fonu'nun (KGF) devreye girmesi ve kredilerde yaşanan yüksek oranlı artış büyümede ana etken olmuştu. Ancak hızlı büyüme ve kredi genişlemesinin ekonomik kırılganlıkları artırması, dış borç ve enflasyonun artması 2018 yılı için risk teşkil ediyordu. 2018 yılına hızlı başlayan Türkiye ekonomisi ilk çeyrekte %7,3 büyüdü. Ancak küresel sermayenin gelişmekte olan ülkelere çıkış göstermesi ve Türkiye'ye özel bazı siyasi belirsizlikler ekonomiyi ciddi bir finansal şok ile karşı karşıya bıraktı. Reel ekonomi bu şokun etkisiyle küçülmeye devam ediyor. Burada ilk önce kısaca 2018 yılı ekonomisini inceleyip, 2019 yılı beklentilerimize geçip son bölümde de tahminlerimize yer vereceğiz.

Yanlış giden neydi?

2018 yılına finansal piyasalar sakin, ekonomi ise güçlü bir büyüme ivmesi ile başlamıştı. İlk çeyrekteki %7,3'lük yüksek büyüme iç talep çekişli de olsa Avrupa Birliği'ndeki hızlı büyüme sayesinde ihracatta kuvvetli artışlar görülüyordu. 2017'de devreye giren KGF'nin limitlerini doldurmasıyla kredi büyümesi %10-15 aralığında normalleşmişti. Ancak yüklü döviz borcu ve %150'ye kadar yükselen kredi mevduat oranı ekonominin kontrollü bir yavaşlamaya ihtiyacı olduğunu sinyallerini veriyordu. Dış borç %53'e ulaşmış, reel kesimin net döviz pozisyonu milli gelirin %25'ine ulaşmıştı. Enflasyon ise 2017 sonunda %11,9'dan %10'a gerilemişti ve baz etkisi ile ilk çeyrekte tekrar tek haneye düşmesi bekleniyordu. Eğer kontrollü yavaşlama sağlanabilirse enflasyonun da tek haneye düşürülmesi mümkündü. Ancak ekonomi politikalarının yönünün yavaşlama mı yoksa daha fazla büyümeden yana mı olduğu henüz belli değildi.

İkinci çeyreğe girerken Nisan ayında erken seçim kararının açıklanmasıyla Ankara'nın ekonomiden ziyade seçime odaklanacağı belirginleşti. Talebi artırmaya yönelik politikalar (emeklilik ikramiyeleri vb.) açıklandığında piyasalarda kontrollü yavaşlama senaryosunun uygulanmayacağı algısı oluştu ve kurda ani bir tepki görüldü (Şekil 5). Mayıs ayı enflasyon verisinin hala tek haneyi göstermemesi ve Merkez Bankası'ndan herhangi bir sıkılaştırma adımı gelmemesi kurda tepkiyi hızlandırdı. Bunları Sayın Cumhurbaşkanı'nın 14 Mayıs'ta Londra'da yatırımcılar ile yaptığı görüşmeler izledi. Ancak kurun ateşi düşmedi. Sonunda 23 Mayıs'ta Merkez Bankası acil toplantı ile Geç Likidite Penceresi faizini 300 baz puan artırarak %13,5'ten %16,5'e çıkardı.

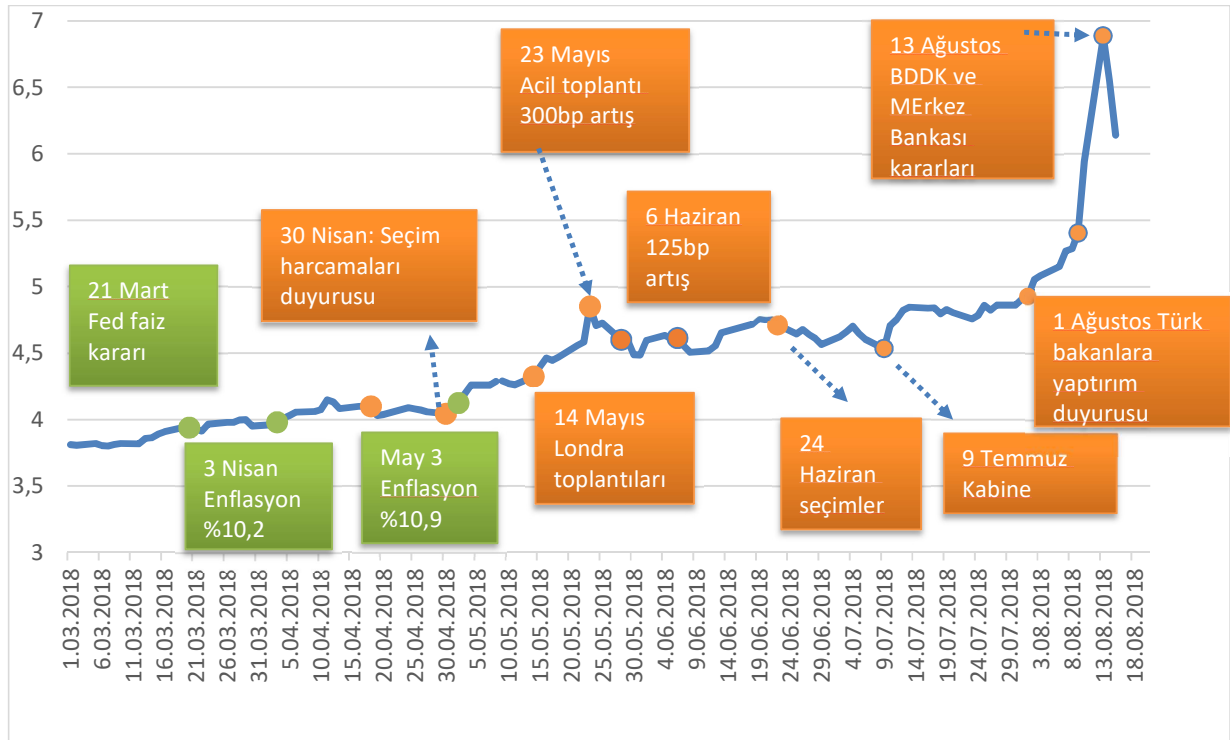
28 Mayıs'ta ise sadeleştirme adımı ile Geç Likidite Penceresi'nin artık ana araç olarak kullanılmayacağı, politika faizi olarak 1 haftalık Repo faizinin referans alınacağı duyuruldu. Alışılmışın dışında bir uygulama olan koridor uygulamasının bitirilmesi para politikasında belirsizliği azaltıcı önemli bir faktör oldu. Böylece 4,90'ın üzerini gören kur 4,50'nin altına geriledi. Mayıs ayı enflasyonun yükselerek %12'yi geçmesinin ardından 7 Haziran'daki para politikası toplantısında Merkez Bankası 125 baz puan daha artışa giderek politika faizini 17,75'e çekti.

Erken seçime kadar kurda dalgalanma 4,50-4,70 aralığında devam etti. Piyasa seçim riskini fiyatlıyordu. Seçim sonuçlarının açıklanmasıyla kur tekrar 4,50'ye çekildi. Artık herkes yeni ekonomi yönetiminde kimin olacağına ve bu dönemdeki ekonomi politikalarına odaklanmıştı. Kabinenin açıklanması ve enflasyon oranının %15,4'e yükselmesinin ardından kurda yeniden yükseliş görüldü. Merkez Bankası Temmuz toplantısında enflasyondaki yükselişe rağmen faizi sabit tutunca kur tekrara 4,90'a doğru hareket etti.

Diğer taraftan Brunson Davası ve buna ilişkin gelişmeler de piyasa tarafından yakından izleniyordu. Bir süredir artan gerginlik ve Amerikan Başkanı'nın bizzat dava ile ilgili yorumlar yapmaya başlaması piyasayı etkilemeye başlamıştı. 26 Temmuz'da Trump Türkiye'yi direkt hedef gösteren bir tweet attı ve ardından 1 Ağustos günü Amerika'da iki Türk Bakan'a mali yaptırım kararı alındı. 10 Ağustos'ta ise demir ve çelik tarifelerinde Amerika Türkiye'ye karşı artışa gitti. Kur artık 7 seviyesini görmüştü ve piyasada büyük bir belirsizlik ve panik hakimdi. BDDK ve Merkez Bankası 13 Ağustos'ta piyasalara yönelik birtakım tedbirler açıkladılar. BDDK bankaların swap limitlerini düşürürken, Merkez Bankası likidite tedbirleriyle piyasada döviz sıkışıklığını engellemek üzere yabancı para karşılık oranlarını düşürdü. Alınan tedbirlerin etkisiyle piyasa sakinleşti, kur 6,50 seviyesinin altına gördü.

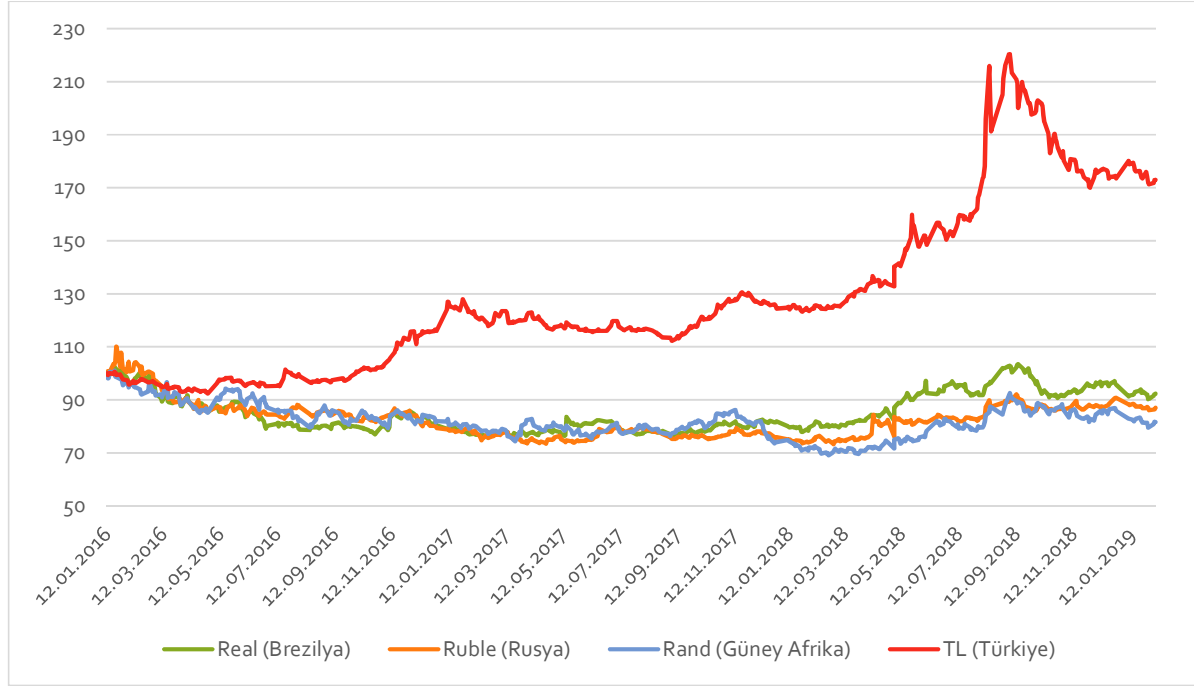
Daha sonra alınan tedbirlerle kurda gevşeme devam etti. Ancak bu tarihe kadar atılan adımlar pek çok noktada piyasaya doğru mesajların verilmesinin, Merkez Bankası tepkilerinin zamanlamasının ve dış ilişkilerde dengelerin ekonomik açıdan ne kadar önemli olduğunu gösterdi.

Şekil 6. Dolar kurunda değişim ve bazı önemli tarihler



Kaynak: Merkez Bankası, yazarların işaretlemeleri.

Şekil 7. TL ve seçilmiş yabancı paralarda dolar kuru değişimi (endeks Ocak 2016=100)



Kaynak: Turkish Data Monitor.

Krizle mücadele politikaları

Nisan ayında kurda başlayan hareketlilik Ağustos ayında yaşanan diplomatik kriz ile reel ekonomi üzerinde önemli bir şoka dönüştü. Kısa zamanda yaşanan yüksek artış ve azalmalar kur ve enflasyon beklentilerinin oluşmasını zorlaştırdı. Merkez Bankası 13 Eylül'e kadar faiz artırmamış olsa da kredi faizleri %40'lara kadar yükseldi. Bunun nedeni BDDK'nın swap limitlerini kesmesiydi. Yabancıların TL'yi açığa satışını engelleyen bu adım aynı zamanda bankaların yabancı para cinsinden kaynaklarını TL krediyeye çevirme masraflarını da yükseltti. Swap piyasasında TL faizler %30'ları bulunca kredi faizleri de %40'a dayandı. Reel sektör yalnızca kur değil faiz şoku ile de karşı karşıya kaldı. Nakit sıkışıklığı ve finansmana erişim en önemli sorunlar haline geldi. Ekonomide belirsizlik Ekim ayında Brunson davası sonuçlanana ve ekonomi programı açıklanana kadar tavan yaptı. Reel kesim güven endeksi 2008-2009 krizinden bu yana en düşük seviyesini gördü.

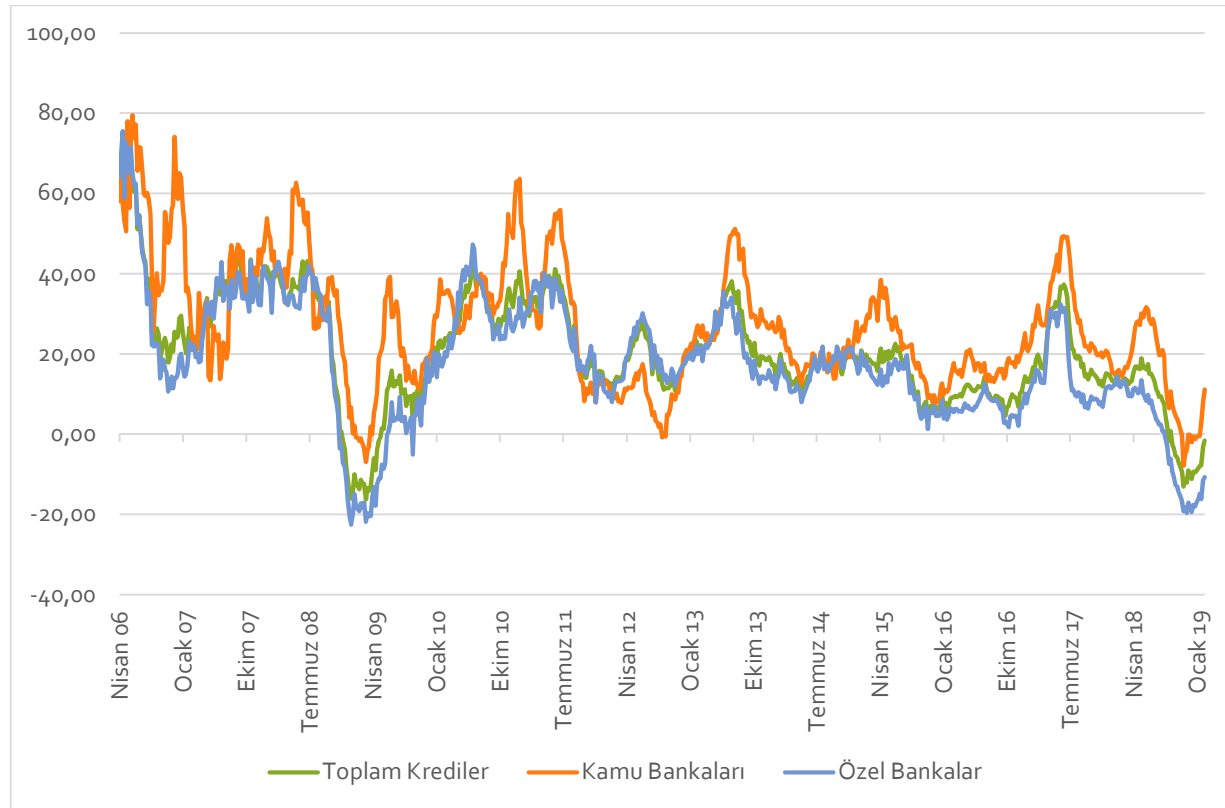
Ağustos-Ekim döneminde 4 önemli adım atıldı

1. 13 Ağustos BDDK ve Merkez Bankası likidite tedbirleri
2. 13 Eylül Para Politikası Kurulu kararı, politika faizi 625 baz puan artırıldı ve %24'e çıktı.
3. 20 Eylül Yeni Ekonomi Programı açıklandı, mali politikada sıkı duruş ve gerekli görülmeyen harcama ve yatırımların durdurulacağı kararı alındı.
4. 12 Ekim Brunson davası sonuçlandı.

Atılan adımların yanında son çeyrekte küresel yavaşlamanın etkisiyle Fed'in faiz artırımına ara vereceğini açıklaması da TL varlıklar lehine oldu ve kur 5,20-5,30 bandına çekildi (Şekil 6). Ancak reel ekonomideki etkiler bitmedi.

Gelinen noktada geçen seneye kıyasla kur %40, faiz ise 11 puan artmış durumda. Dolayısıyla finansal piyasalarda istikrar sağlanmış olsa da reel ekonomi bu ağır finansman ve borç yükünün altında kalmaya devam ediyor. Bankalar %150'ye ulaşan TL kredi mevduat oranını düşürmeye başladı. Ekonominin dengelenmesi için gerekli olan bu daralma özel bankalarda 2009 krizi seviyelerine ulaşmış durumda. Şubat ayında önemli bir sıçrama yapan kredi büyüme hızı kamu bankalarında pozitifte dönmüş durumda. Özel bankalar biraz geriden gelse de kredilerde daralma bir miktar hafiflemiş görünüyor. Ancak kredi mevduat oranı TL'de yalnızca %138'e indi. Normal sayılacak seviyelerin hala üzerinde olan bu oranın daha aşağıya gelmesi bekleniyor. Bu süreçte bankalar dış borç geri ödemesi yapmaya devam ediyorlar.

Şekil 8. Kredi Büyüme Hızları (kur etkisinden arındırılmış, 13-haftalık ortalama, yıllıklandırılmış, %)



Kaynak: Turkish Data Monitor.

Ekonomi küçülmeye devam ediyor

Ekonomi yılın ilk çeyreğindeki büyümenin ardından ikinci çeyrekte yavaşlamaya başlamıştı. Üçüncü çeyrekte yıllık büyüme %1,6'ya düşerken, ikinci çeyreğe kıyasla ekonomi %1,1 küçüldü. Son çeyreğe ilişkin göstergeler ise %3-4 arasında bir küçülmeye işaret ediyor. Nitekim reel ekonomiye ilişkin göstergelerin ihracat hariç hemen hepsinde son 3 çeyrektir azalma var (Tablo 2). Sanayi üretim endeksi ikinci çeyrekte bu yana azalıyor. En son Aralık ayında görülen büyük düşüş ile bir önceki çeyreğe göre düşüş %5,2 oldu. Kapasite kullanım oranı ise 2,5 yüzde puan aşağıda. Reel kesim güven endeksinde düşüş son çeyrekte yavaşlarken tüketici güven endeksinde derinleşti ve 10,5 oldu.

Perakende satışlar da üç çeyrektir azalıyor ancak son çeyrekte düşüş hızlandı ve bir önceki çeyreğe göre %5,6 oldu. Otomotiv satışları %43,9 oranında düşerken otomotiv üretimi de bir önceki çeyreğe göre %10 azaldı. İhracatın hala artıyor oluşu sanayi üretiminde ve otomotivde daha büyük bir azalmayı önledi. Ancak Avrupa Birliği'nin yavaşlıyor oluşu ihracatı 2019 yılında bir miktar yavaşlatabilir. Son çeyrekte Avrupa Birliği'ne özellikle Almanya'ya yapılan ihracatta yavaşlama görüldü. Buna rağmen ihracat altın hariç reel olarak bir önceki çeyreğe göre %15,8, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre ise %12 arttı.

İthalat ise yaşanan kur şokunun ve küçülmenin etkisiyle üçüncü çeyrekte %12,5 son çeyrekte ise %4,7 azaldı. Geçen yılın aynı çeyreğine göre ise azalma üçüncü çeyrekte %14,1 son çeyrekte ise %24 oldu. İthalattaki azalmanın yılın ilk yarısında da devam etmesini bekliyoruz.

Reel ekonomideki göstergeler üçüncü çeyrekte sonradan ekonominin dördüncü çeyrekte de küçüleceğini ve teknik resesyona girileceğini gösteriyor. İlk çeyrek ile ilgili henüz tüm veriler elimizde olmasa da kredi büyümesindeki sınırlı iyileşme küçülmenin yavaşlayarak devam edeceğine işaret ediyor. Kapasite kullanım oranında Ocak ayında 0,3 yüzde puanlık bir artış oldu ancak tüketici güveni Ocak ayında da düşüşe devam etti. Ocak ayında konut satışları da bir önceki yılın aynı ayına kıyasla %24,8 oranında azaldı.

Tablo 2. Ekonomik göstergelerde bir önceki çeyreğe göre değişim, mevsimsellikten arındırılmış

% Değişim	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4
İhracat (reel, altın hariç)	3.6	0.5	-0.2	15.8
İthalat (reel, altın hariç)	-8.7	-0.2	-12.5	-4.7
Sanayi Üretim Endeksi	0.2	-1.4	-0.5	-5.2
Kapasite Kullanım Oranı (yp değişim)	-0.4	-0.9	-1.2	-2.5

Reel Kesim Güven Endeksi	0.0	-4.6	-8.8	-0.9
Tüketici Güven Endeksi	8.2	-3.7	-4.7	-10.5
Perakende Satış Endeksi	1.3	-0.9	-1.3	-5.6
Otomotiv Satışları	-9.4	-18.2	-28.2	-43.9
Otomotiv Üretimi	-2.9	-5.7	-4.9	-10.0

Kaynak: TÜİK, Merkez Bankası ve Turkish Data Monitor.

Tablo 3. Ekonomik göstergelerde bir önceki yıla göre değişim, mevsimsellikten arındırılmış

% Değişim	Ç1	Ç2	Ç3	Ç4
İhracat (reel, altın hariç)	5.4	2.6	10.5	12.0
İthalat (reel, altın hariç)	10.2	1.7	-14.1	-24.0
Sanayi Üretim Endeksi	9.6	5.0	1.4	-6.7
Kapasite Kullanım Oranı (yp değişim)	1.2	-0.8	-1.6	-5.1
Reel Kesim Güven Endeksi	5.7	-1.2	-12.4	-13.8
Tüketici Güven Endeksi	7.6	-1.1	-4.9	-11.2
Perakende Satış Endeksi	8.8	5.4	0.1	-6.5
Otomotiv Satışları	0.9	-20.1	-47.2	-70.2
Otomotiv Üretimi	0.5	-7.3	-7.0	-21.7

Kaynak: TÜİK, Merkez Bankası ve Turkish Data Monitor.

Enflasyon son 15 senenin rekorunu kırdı

2017 yılında %11,9'a yükselen enflasyon 2018 yılında %20,3 oldu (Şekil 9). Ekim ayında görülen %25,2 oranı ise bugüne kadar son 15 yılda görülen en yüksek enflasyon oranı oldu. İthal girdi maliyetlerinin kur artışı ile yükselmesi enflasyonun en önde gelen nedenlerinden biri oldu. Kurda son aylarda görülen gerilemeye rağmen üretici fiyat enflasyonu Ocak 2019'da %32,9 oldu. Üretici

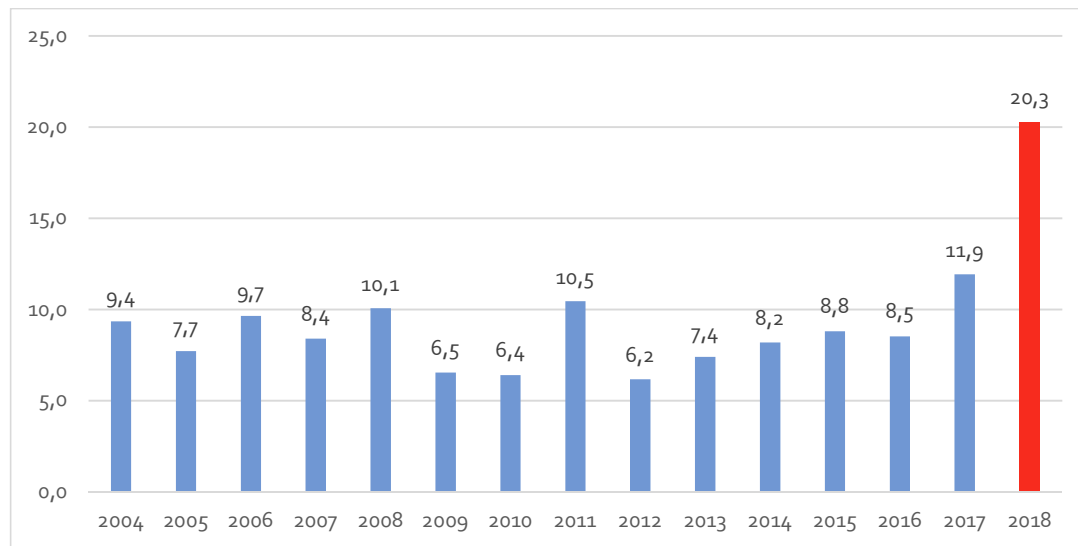
fiyatları ile tüketici fiyatları arasındaki makas hala kapanmış değil. Ekim ayında başlatılan Enflasyon ile Mücadele Kampanyası tüketici enflasyonu üzerinde aşağı yönlü bir etki yapıyor olabilir. Önceleri yalnızca beklentileri çıpalamak, belirsizliği gidermek açısından faydalı olan kampanyanın Ocak ayında bitirilmeyerek uzatılmış olması ötelenen enflasyonun boyutu hakkında belirsizliğe yol açıyor. Bir diğer endişe finansmana erişimin azaldığı ve maliyetlerin önemli oranda arttığı bu dönemde yeterli fiyat artışı yapamayan şirketlerin bilançolarının daha da fazla zarar görmesi. Özellikle yerli küçük-orta ölçekli üreticilerin indirimli fiyatlar ile rekabet edemeyerek zarar görme olasılığı kampanya uzadıkça artıyor. Diğer yandan vergi indirimleri ve kampanya etkisi bitmeden enflasyonun tam olarak bir düşüş trendine girip girmediğini anlamak mümkün değil.

Merkez Bankası Beklenti Anketine göre yıl sonu enflasyonu için beklentiler %16'ya inmesi yönünde (Şekil 10). Enflasyondaki belirsizliğin de enflasyon ile beraber arttığı ancak Ekim sonrasında belirsizlikte azalış olduğu görülüyor.

Ocak ayında manşet enflasyon %20,35 oldu. En büyük katkı gıda enflasyonundan geldi. Gıda fiyatlarında mevsimsel etkiler ve artan girdi maliyetlerinin etkisi hissediliyor. Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi Ocak ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %23,5 arttı. Bir önceki aya göre artış ise %8 oldu. Gıda'da ise artış bir önceki aya göre %6,3 olmuştu.

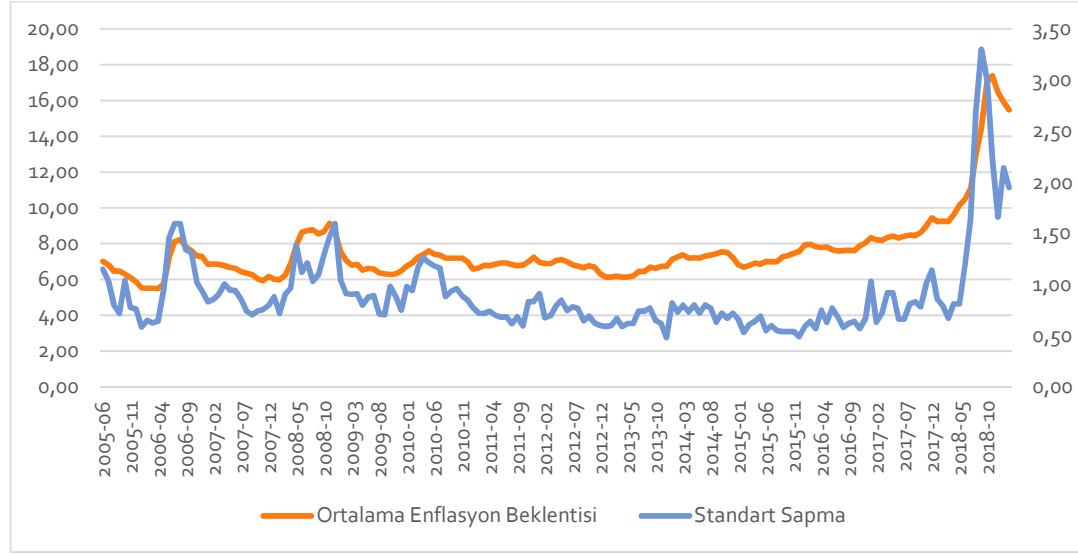
Çekirdek enflasyon ise manşetin altında kalarak %19 oldu. Özellikle dayanıklı mal grubunda ÖTV ve KDV indirimleri etkisini hissettiriyor. Ancak tüketici güveni ve perakende satışlardaki düşüş talepteki zayıflığın da enflasyonu aşağıya çekmekte etkili olabileceğine işaret ediyor. Hizmet enflasyonu ise artmaya devam ediyor. Ocak ayında hizmet enflasyonu %14,5'ten %15,4'e yükseldi. Kira artışı %10,2 olurken, Lokanta ve oteller %19,9 artışla hizmet enflasyonuna en büyük katkırı yaptı.

Şekil 9. Enflasyon oranı (2004-2018)



Kaynak: TÜİK.

Şekil 10. Enflasyon belirsizliği (12 ay sonrasına dair enflasyon beklentileri sol eksen (%), standart sapma sağ eksen)



Kaynak: TCMB, Beklenti anketi.

İhracat arttı, ithalat azaldı

2018 yılında ihracat %7 oranında artarak 168 milyar dolar oldu. İthalat ise %4,6 azalarak 223 milyar dolar oldu. Böylece dış ticaret açığı 76,8 milyardan 55 milyar dolara geriledi. Cari açık ise 47,1 milyardan, 27,6 milyar dolara geriledi.

İhracattaki artış ağırlıklı olarak Avrupa Birliği'ne yapılan ihracattan kaynaklandı (Tablo 4). Kuzey Afrika ve Orta Doğu'ya ihracat ise 2018 yılında %9,3 azaldı. Diğer ülkelere yapılan ihracatta da %12 oranında artış görüldü. Orta Doğu'ya yapılan ticaretteki düşüş altın ticaretinden kaynaklandı. 2017 yılında toplam 6,6 milyar altın ihracatı varken, 2018 yılında yalnızca 2,6 milyar dolarlık altın ihracatı yapıldı. Yapılan araştırmalar kurdaki yükselişin Avrupa Birliği'ne yapılan ihracattan ziyade diğer ülkelere ihracatta etkili olduğunu göstermekte. Avrupa Bölgesi için büyüme en önemli faktör olarak karşımıza çıkmakta. Avrupa büyümesinin giderek yavaşlıyor oluşu önümüzdeki yıl büyümeye ihracat katkısının bu yılın daha altında olma ihtimalini artırıyor.

İthalatta en büyük düşüş altında gerçekleşti ancak altın hariç ithalatta da önemli oranda azalma görüldü (Tablo 5). 2017 yılında yapılan yüklü miktardaki altın ithalatının normalleşmesiyle ithalat 5,3 milyar dolar azaldı. Enerji ithalatı artarken, diğer hammadde, sermaye malı ve tüketim mallarında düşüş görüldü. Toplamda ithalat %4,6 azaldı ancak Ağustos sonrası ithalattaki düşüş kur şoku ve ekonomik daralma nedeniyle hızlandı.

Cari açığı azalmanın ise bu yılın ilk yarıda devam edeceğini ancak yılın ikinci yarısında ekonomik aktivitede nispeten bir canlanma olması durumunda tekrar artmaya başlayabileceğini tahmin ediyoruz.

Tablo 4. Ülke Gruplarına göre ihracat, (Ocak-Kasım dönemi, milyar dolar)

	AB	OD+KA	Diğer	Toplam
2017	73,9	42,9	40,2	157,0
2018	84,0	38,9	45,1	168,0
% değişim	13,7	-9,3	12,2	7,0

Kaynak: TÜİK, Dış ticaret İstatistikleri. OD+KA (Orta Doğu ve Kuzey Afrika)

Tablo 5. İthalat, (Ocak-Kasım dönemi, milyar dolar)

	Altın	Enerji	Diğer	Toplam
2017	16,6	37,2	180,0	233,8
2018	11,3	43,0	168,7	223,0
% değişim	-31,8	15,6	-6,3	-4,6

Kaynak: TÜİK, Dış ticaret İstatistikleri.

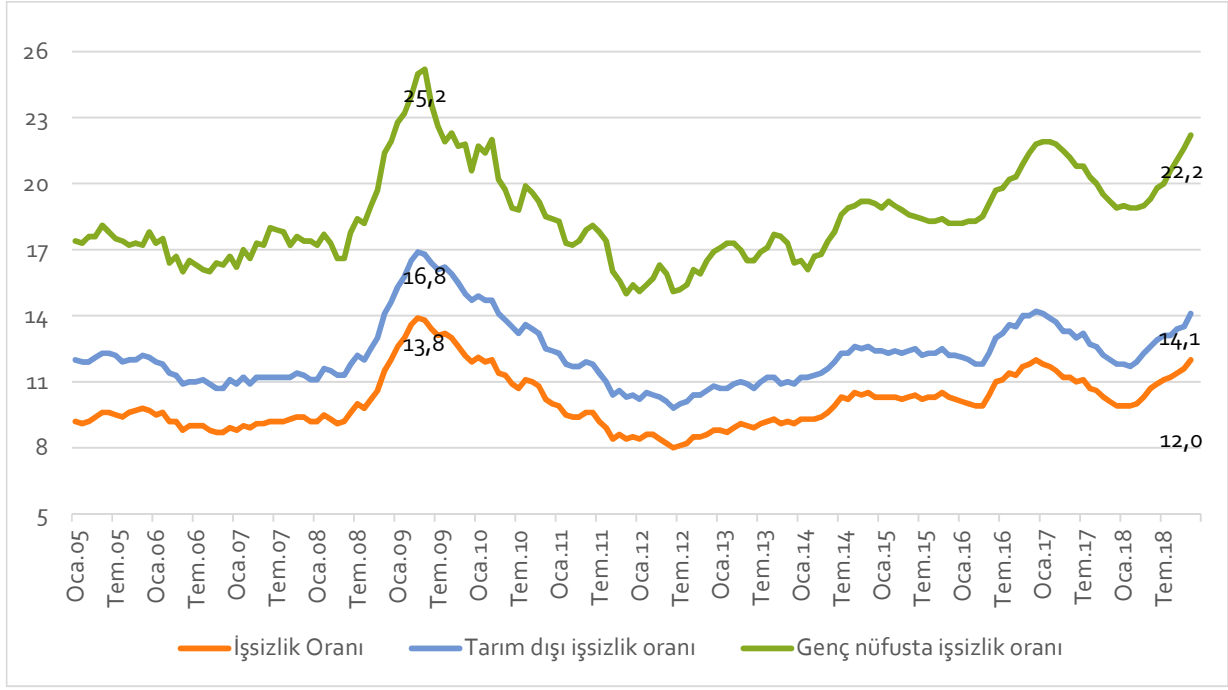
Ekonomik daralma işsizlik oranını artırdı

Ekonomideki daralma işsizlik oranını artırdı. İşsizlik 2018 yılı son çeyrekte %12'ye yükseldi. Tarım dışı işsizlik %14, genç işsizliği ise %22,2 oldu. İşsizlik oranı en son 2017 başında %12'ye yaklaşmıştı. O zaman devreye giren talep yönlü politikalar büyümeyi artırırken işsizliği düşürmüştü. 2018 Nisan ayında %9,9 ile tek haneye inen işsizlik ikinci çeyrekte başlayan yavaşlamanın etkisiyle yavaş yavaş artmaya başladı. Son çeyrekte reel ekonomide daralmanın hızlanmasıyla Kasım ayında 0,6 puan artarak %12 oldu.

Kasım ayında dikkati çeken bir gelişme de yalnızca işsiz sayısının artması değil istihdamın da önemli bir oranda %0,8 azalması oldu. Kasımda mevsimsel etkilerden arındırılmış olarak tüm sektörlerde azalma hissedildi. İstihdam tarım sektöründe 54 bin, sanayi sektöründe 40 bin, inşaat sektöründe 47 bin, hizmet sektöründe ise 87 bin kişi azaldı.

2009 krizinde işsizlik oranı %13,8'e kadar yükselmişti. Ocak ayında asgari ücrete enflasyon oranının üzerinde yapılan %26'lık artış ve talep koşullarında zayıflığın devam etmesi nedeniyle yılın ilk çeyreğinde işsizlik oranının yükselmeye devam edeceğini, seçimden sonra ise seçilecek politika setine bağlı olarak artışın devam edebileceğini tahmin ediyoruz.

Şekil 11. İşsizlik Oranı (mevsimsellikten arındırılmış %)



Kaynak: TÜİK, Hane halkı İşgücü Anketi

TÜSİAD 2019 TAHMİNLERİ



TÜSİAD 2019 Yılı Makroekonomik Tahminleri

TÜSİAD makroekonomik tahminleri her çeyrek, milli gelir verilerinin resmen açıklanmasından 1 hafta sonra, 4 çeyrek ileri, yani 1 yıllık dönem için gerçekleştirilmektedir. Yılın ilk ayında ve genellikle TÜSİAD Genel Kurul toplantıları aşamasından kamuoyu ile paylaşılan rapor ise, son çeyrek tahminini de içerdiğinden dolayı, aynı zamanda ilgili yılın toplam tahminlerini içermektedir.

Tahminlerde, TÜSİAD üyeleri ile gerçekleştirilen beklenti anketleri, TÜSİAD Makroekonomik Analiz Çalışma Grubu değerlendirmeleri ve TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü'nün geliştirdiği ekonometrik araçlar bir arada kullanılmaktadır. Tahminlerde, dışsal olarak kullanılan veri ihtiyaçları veya varsayımlarında kamu kesiminin resmi öngörüler, uluslararası kurumların küresel ve bölgesel tahminleri, veri olarak alınabilmektedir. 2019 yılında da; kamu kesimi harcamalarında 2019 yılı Yıllık Program verileri, para politikası tercihlerinde TCMB'nin para politikasına yönelik açıklamaları, dış dünyaya ilişkin büyüme, çapraz kur ve fiyat verileri ise çeşitli uluslararası kurumların öngörülerinden yararlanılarak derlenmiştir. Bu çerçevede hazırlanan temel senaryo aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Türkiye Ekonomisine İlişkin 2019 Yılı TÜSİAD Tahminleri

	Gerçekleşmeler				TÜSİAD Gerçekleşme Tahmini	TÜSİAD Tahmini
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Büyüme	5.2	6.1	3.2	7.5	2.4	1.0
Özel Tüketim Harcamaları Artışı	3.0	5.4	3.7	6.1	2.6	1.2
Toplam Sabit Sermaye Yatırımları Artışı	5.1	9.3	2.3	7.8	-1.0	-3.0
Enflasyon	8.2	8.8	8.5	11.9	20,3	16,2
*Bütçe Açığı / GSYH, %	-1.1	-1.0	-1.2	-1.5	-2,1	- 1,9
*Kamu Borç Stoku / GSYH, %	30.0	29.0	29.1	28.2	31,0	33,0
İhracat, FOB, MİT Dolar	157.6	143.8	142.5	157.0	168.0	173,0
İthalat, CIF, MİT Dolar	242.2	207.2	198.6	233.8	223.0	215,5
*Cari İşlemler Açığı / GSYH,%	-4.7	-3.7	-3.8	-5.6	-3,0	-2,5
İşsizlik, %	9.9	10.3	10.9	10.9	10,8	12,5
Reel Kur Endeksi (TÜFE Bazlı, TCMB),%	-5.1	-2.1	0	-10.3	-14.4	-5,0
İkincil Piy.Göst. Faizi, % (Yıl Ortalaması)	9.3	9.7	9.8	11.8	18.9	17,0

Kaynak: T.C. Kalkınma Bakanlığı, Turkey Data Monitor, TÜSİAD. *Yeni Milli Hasıla serilerine göre düzenlenmiştir.

2019'da Türkiye ekonomisinde büyümenin ihracat ve iç talep arasında daha dengeli olacağı beklenmektedir. Net dış talebin büyümeye pozitif bir katkısının olacağı tahmin edilmiştir. Net dış talep üzerindeki temel belirleyiciler AB ekonomisindeki büyüme, petrol ve diğer hammadde fiyatlarında artış ve bölgesel jeopolitik riskler olacaktır.

Sıkı para politikasının 2019'da yıl boyu sürdürüleceği varsayılmış, enflasyonda kalıcı bir düşüş görülmeden herhangi bir gevşeme adımı atılmayacağı öngörülmüştür. Ayrıca talep koşullarındaki zayıflığın fiyatlar üzerindeki baskının azalmasına katkıda bulunacağı varsayılmıştır. Bu nedenle özel tüketimdeki artışın çok sınırlı olacağı tahmin edilmektedir. Yatırımların ise artan finansman maliyetleri, jeopolitik riskler ve küresel yavaşlama nedeniyle azalmaya devam etmesi beklenmektedir. Kamu harcamalarının Orta Vadeli Programda öngörüldüğü şekilde gerçekleşeceği varsayılmıştır. Bu durumda büyümeye buradan gelecek katkı sınırlı olacaktır.

AB ekonomisinde yavaşlamanın varsayılandan daha yumuşak olması, Brexit'in gerek İngiltere gerekse AB ekonomilerine en az zarar verecek şekilde müzakere edilmesi ve jeopolitik risklerin bertaraf edilmesi net dış talebin büyümeye katkısını artırabilir. Mevcut tahmin senaryomuzda gelişmekte olan ekonomilere sermaye girişinin devam edeceği ve Amerikan Merkez Bankası'nın faiz artırmayacağı varsayılmıştır.

Ekonomide yapısal reformlara hız verilmesi, özellikle işgücü üzerindeki yükleri azaltıcı adımlar atılması, eğitim reformu, vergi reformu ve yatırım ortamını iyileştirici düzenlemelere hız verilmesi ekonomik büyümeyi olumlu etkilemesinin yanı sıra potansiyel büyümeyi de uzun vadede yukarı çekecektir. Bu yıl bankaların dış borç geri ödemeleri ve borç çevrim oranının 100%'ün altında kalacağı varsayılmıştır. Yılın ikinci yarısında kredi artışının kademeli olarak tekrar pozitifte döneceği öngörülmektedir. Eğer banka bilançolarında daha hızlı bir mekanizma yardımı ile sorunlu kredilerin temizlenmesi mümkün olursa büyüme oranı tahminimizin üzerinde gerçekleşebilir.

Aynı şekilde, özellikle Suriye sorunu kaynaklı jeopolitik risklerin daha da derinleşmesi, Amerikan Merkez Bankası'nın beklenenin aksine faiz artırımına gitmesi, çeşitli nedenlerle AB iç talebini beklenenin altında artması, net dış talebin büyümeye katkısını yaklaşık 1 puan kadar azaltabilir. **Yani temel senaryo olarak tahmin edilmiş yüzde 1 oranındaki 2018 yıllık GSYH artışının tahmin bandı +/- 1 puan olarak öngörülmektedir.**

Ayrıca, yeni bir diplomatik kriz veya küresel finans piyasalarında yüksek borçluluk nedeniyle yaşanabilecek sorunlar, yukarıdaki tahmin bandının çok ötesinde olumsuz sonuçlar doğurabilecektir. Amerika ile Çin'in ticaret savaşlarına son vermemesi ve aksine krizi derinleştirmesi, Brexit'in anlaşmasız bir şekilde kısa zaman içerisinde gerçekleşmesi burada yapılan tahminlerden çok daha olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Her durumda, yapısal reform-büyüme ilişkisinin potansiyel büyümeye önemli bir katkı sağlaması reform programının sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesine bağlıdır. TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar biriminin çalışmaları yapısal reformların doğru önceliklendirilerek hayata geçirilmesi durumunda, orta vadeli büyümenin, arz yönlü olarak, 1.0-2.0 puan kadar yukarı çıkabileceğini göstermektedir.

MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER



TÜRKİYE EKONOMİSİ – TEMEL MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

REEL EKONOMİ	2013	2014	2015	2016	2017	2018	18 - ç1	18 - ç2	18 - ç3	18 - ç4
GSYH Büyümesi (yıllık, %)	8.5	5.2	6.1	3.2	7.4	-	7.2	5.3	1.6	-
Nominal GSYH (milyar USD)	950.3	934.1	859.4	863.4	851.5	-	206.2	202.1	180.8	-
TÜFE Enflasyon (yıllık, %)	7.4	8.2	8.8	8.5	11.9	20.3	10.2	15.4	24.5	20.3
İşsizlik Oranı (%)	9.7	9.9	10.3	10.9	10.9	-	11.8	12.6	13.1	-
MALİ SEKTÖR ¹	2013	2014	2015	2016	2017	2018	18 - ç1	18 - ç2	18 - ç3	18 - ç4
Bütçe Dengesi (milyar TL)	-18.5	-23.4	-23.5	-29.9	-47.8	-72.6	-20.4	-25.7	-10.6	-15.9
GSYH'ye Oranı (%)	-1.0	-1.1	-1.0	-1.1	-1.5	-	-2.6	-2.9	-1.0	-
Faiz Dışı Denge (milyar TL)	31.4	26.5	29.5	20.3	8.9	1.3	1.9	-14.1	16.0	-2.3
GSYH'ye Oranı (%)	1.7	1.3	1.3	0.8	0.3	-	0.2	-1.6	1.6	-
Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYH (%)	32.4	30.0	29.0	29.1	28.2	-	28.1	28.6	31.4	-
İç Borç	22.3	20.3	18.8	18.0	17.2	-	17.0	16.5	16.4	-
Dış Borç	10.1	9.7	10.2	11.2	11.0	-	11.2	12.0	14.9	-
DIŞ SEKTÖR ²	2013	2014	2015	2016	2017	2018	18 - ç1	18 - ç2	18 - ç3	18 - ç4
İhracat (milyar USD)	151.8	157.6	143.8	142.5	157.0	168.0	41.1	41.0	40.8	45.1
İthalat (milyar USD)	251.7	242.2	207.2	198.6	233.8	223.0	61.9	61.1	51.2	48.9
Dış Ticaret Dengesi (milyar USD)	-99.9	-84.6	-63.4	-56.1	-76.8	-55.0	-20.8	-20.0	-10.4	-3.8

GSYH'ye Oranı (%)	-10.5	-9.1	-7.4	-6.5	-9.0	-	-10.1	-9.9	-5.8	-
Cari Denge (milyar USD)	-63.6	-43.6	-32.1	-33.1	-47.4	-27,6	-16.4	-14.9	1.4	2,2
GSYH'ye Oranı (%)	-6.7	-4.7	-3.7	-3.8	-5.6	-	-7.9	-7.4	0.8	-
Sermaye Dengesi (milyar USD)	-96.0	-70.0	-21.0	-23.0	-17.0	-	29.0	-2.0	30.0	-
Doğrudan Yatırımlar (milyar USD)	9.9	6.3	14.2	10.8	8.8	9.5	-1.2	-2.1	-2.7	-3,6
Portföy Yatırımları (milyar USD)	-20.2	15.7	-6.3	-24.5	3,0	-	-2,5	2.6	3.5	-0,6
Diğer Yatırımlar (milyar USD)	-38.7	-15.9	-13.3	-6.5	-5.9	10,5	-7.9	-2.5	18.1	2,8
FİNANSAL GÖSTERGELER							18 - ç1	18 - ç2	18 - ç3	18 - ç4
USD / TL (Ortalama)	1.9	2.2	2.7	3.0	3.7	4.8	3.8	4.4	5.6	5.5
EUR / TL (Ortalama)	2.5	2.9	3.0	3.3	4.1	5.7	4.7	5.2	6.5	6.3
Gösterge Faiz Oranı (bileşik, yılsonu)	10.0	8.0	10.8	10.7	13.4	19.7	14.1	19.2	25.9	19.7
BIST 100 Endeksi	78.1	75.2	80.6	77.2	99.0	-	86.3	95.4	106.5	107.8
PARASAL SEKTÖR VE BANKACILIK							18 - ç1	18 - ç2	18 - ç3	18 - ç4
Toplam Aktifler (milyar TL)	1732.4	1994.3	2357.4	2731.0	3257.8	3867.1	3375.0	3671.4	4210.0	3867.1
GSYH'ye Oranı (%)	95.7	97.5	100.8	104.7	104.9	-	104.0	108.2	117.7	-

Toplam Krediler (milyar TL)	1047.4	1240.7	1485.0	1734.3	2098.2	2394.7	2196.4	2353.1	2587.7	2394.7
GSYH'ye Oranı (%)	57.9	60.7	63.5	66.5	67.5	-	67.7	69.3	72.4	
Toplam Mevduat (milyar TL)	907.6	1018.5	1194.6	1397.6	1650.8	1990.2	1717.0	1830.6	2079.4	1990.2
Takipteki Alacaklar (milyar TL)	29.6	36.4	47.5	58.2	64.0	96.6	65.7	73.6	86.2	96.6
Toplam Kredilere Oranı (%)	2.8	2.9	3.2	3.4	3.0	4.0	3.0	3.1	3.3	4.0
Sermaye Yeterliliği Rasyosu (%)	16.4	16.0	15.3	15.6	16.5	17.0	16.7	16.2	17.2	17.9
Özkaynak Karlılığı (%)	14.2	12.3	11.3	14.2	16.0	14.7	3.8	8.0	11.3	14.7

Kaynak: Turkey
Data Monitor

KÜRESEL GÖSTERGELER	2013	2014	2015	2016	2017	2018	18 - ç1	18 - ç2	18 - ç3	18 - ç4
A.B.D. GSYH Büyümesi (yıllık, %)	1.8	2.5	2.9	1.6	2.2		2.0	2.2	2.3	-
Avro Bölgesi GSYH Büyümesi (yıllık, %)	-0.2	1.4	2.1	2.0	2.4		2.4	2.2	1.6	-
VIX Oynaklık Endeksi	14.2	14.2	16.7	15.8	11.1	16.6	17.4	15.3	12.9	21.1
Brent Petrol	108.6	98.9	52.4	43.7	54.1	71.1	66.9	74.5	75.1	68.0

Kaynak: OECD

